

II

(Oznámenia)

SPOLOČNÉ VYHLÁSENIA

RADA

Spoločné vyhlásenie Rady a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, Európskeho parlamentu a Európskej komisie

(2008/C 25/01)

EURÓPSKY KONSENZUS O HUMANITÁRNEJ POMOCI**Výzva v oblasti humanitárnej pomoci**

1. Humanitárna pomoc je základným prejavom univerzálnej hodnoty – solidarity medzi ľuďmi a morálnou povinnosťou.
2. Medzi humanitárne krízy patria katastrofy spôsobené človekom, ako aj prírodné katastrofy. Ich vplyv je stále vážnejší, súvisí s mnohými faktormi, napríklad s meniacou sa povahou konfliktu, zmenou klímy, narastajúcim súperením o prístup k energetickým a prírodným zdrojom, extrémnou chudobou, zlou správou vecí verejných a citlivými situáciami. Hlavnou obeťou je civilné obyvateľstvo, často jeho najchudobnejšie a najzraniteľnejšie časti predovšetkým z rozvojových krajín. Humanitárne krízy spôsobili presídlenie veľkého počtu osôb – utečencov aj osôb presídlených v rámci krajiny.
3. Subjekty humanitárnej pomoci čelia v súčasnosti mnohým veľkým výzvam. Narastá tendencia ignorovať alebo očividne porušovať medzinárodné právo vrátane medzinárodného humanitárneho práva, práva v oblasti ľudských práv a utečeneckého práva. „Humanitárny priestor“, ktorý je potrebný na zabezpečenie prístupu k zraniteľným skupinám obyvateľstva a bezpečnosti a ochrany humanitárnych pracovníkov, je nevyhnutné zachovať ako základný predpoklad poskytovania humanitárnej pomoci a preto, aby Európska únia (EÚ) a jej partneri v humanitárnej oblasti boli schopní poskytovať pomoc vrátane ochrany ľudí zasiahnutých krízou, ktorá sa zakladá na dodržiavaní zásady neutrality, nestrannosti, ľudskosti a nezávislosti humanitárnej činnosti zakotvenej v medzinárodnom práve, najmä medzinárodnom humanitárnom práve.
4. Humanitárna pomoc, ktorú poskytuje EÚ, je spoločnou právomocou členských štátov a Európskeho spoločenstva⁽¹⁾. Nadväzuje na dlhodobú tradíciu a odzrkadľuje rozmanitosť jej aktérov. Humanitárna činnosť EÚ je koncipovaná v celkovom medzinárodnom prístupe, v ktorom sa spája činnosť Organizácie Spojených národov, hnutia Červeného kríža a Červeného polmesiaca, humanitárnych mimovládnych organizácií a ďalších s cieľom podporiť miestnu reakciu na humanitárne krízy partnerským prístupom k postihnutým spoločenstvám. Vnútroštátne orgány v krajinách, ktoré čelia kríze, majú primárnu zodpovednosť za ochranu obyvateľstva vystaveného katastrofe.
5. EÚ poskytuje kolektívne najväčší podiel súčasnej oficiálnej medzinárodnej humanitárnej pomoci, ktorý sa skladá z bilaterálnych príspevkov Spoločenstva a členských štátov EÚ. EÚ ako taká má skúsenosti aj povinnosť zabezpečiť, aby jej celkový prínos k humanitárnej reakcii bol efektívny a primeraný, podporuje medzinárodné humanitárne úsilie o poskytovanie pomoci ľuďom, ktorí ju potrebujú, a primerane rieši výzvy, ktorým v súčasnosti čelia humanitárni pracovníci.
6. Európsky konsenzus o humanitárnej pomoci je spoločnou víziou, ktorá usmerňuje činnosť EÚ v oblasti humanitárnej pomoci tretím krajinám na úrovni jej členských štátov, ako aj Spoločenstva. Táto spoločná vízia je predmetom prvej časti vyhlásenia; druhá časť stanovuje prístup humanitárnej pomoci Európskeho spoločenstva na usmerňovanie naplňovania vízie na úrovni Spoločenstva a ďalej stanovuje priority pre konkrétnu činnosť na úrovni Spoločenstva.

⁽¹⁾ Humanitárna pomoc Spoločenstva sa zakladá na článku 179 (Rozvojová spolupráca) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.

7. Európsky konsenzus o humanitárnej pomoci odsúhlasila Rada spolu so zástupcami vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, Európskeho parlamentu a Európskej komisie. Zároveň sa usilujeme potvrdiť náš záväzok k zásadám, ktoré podporujú humanitárnu pomoc EÚ, v partnerstve s ďalšími zúčastnenými stranami v oblasti humanitárnej pomoci sa usilujeme posilniť existujúce záväzky k dobrej praxi darcovstva v celej EÚ a vybudovať základy pre užšiu spoluprácu, aby sa v nadchádzajúcich rokoch zabezpečilo čo najúčinnejšie poskytovanie humanitárnej pomoci EÚ.

PRVÁ ČASŤ – VÍZIA EÚ V OBLASTI HUMANITÁRNEJ POMOCI

1. Spoločný cieľ

8. Cieľom humanitárnej pomoci EÚ je poskytovať v núdzových situáciách na základe potreby pomoc zameranú na záchranu života, predchádzanie utrpeniu ľudí a jeho odstraňovanie a zachovanie ľudskej dôstojnosti všade tam, kde vyvstane potreba, ak vlády a miestne subjekty nie sú ochotné alebo schopné konať. Humanitárna pomoc EÚ zahŕňa operácie zamerané na pomoc, záchranu a zachovanie života v humanitárnych krízach alebo bezprostredne po nich, ale aj kroky zamerané na podporu alebo získanie voľného prístupu k ľuďom v núdzi a voľný pohyb pomoci. Humanitárna pomoc EÚ sa poskytuje podľa potreby pri krízach zavinených človekom (vrátane zložitých núdzových situácií) a prírodných katastrofách.
9. Miestna reakcia na krízu a znižovanie rizika katastrofy vrátane pripravenosti na katastrofy a obnovy po katastrofách sú nevyhnutné pre záchranu života a umožňujú spoločествám zvyšovať odolnosť voči núdzovým situáciám. Činnosti budovania kapacít na predchádzanie vplyvu katastrof a jeho zmierňovanie a na posilnenie humanitárnej reakcie sú tiež súčasťou humanitárnej pomoci EÚ.

2. Spoločné zásady a osvedčený postup

2.1. Základné humanitárne zásady

10. EÚ je pevne odhodlaná presadzovať a podporovať základné humanitárne zásady humanity, neutrality, nestrannosti a nezávislosti. Tento zásadový prístup je podstatný z hľadiska prijateľnosti a schopnosti EÚ a humanitárnych pracovníkov vo všeobecnosti pôsobiť na mieste v často zložitých politických a bezpečnostných situáciách. Vnímanie EÚ a jej záväzku k týmto základným zásadám v rámci humanitárnej činnosti sa spája so správaním a s účasťou všetkých subjektov EÚ priamo na mieste.
11. Zásada humanity znamená, že ľudské utrpenie je potrebné riešiť všade, kde sa vyskytuje, mimoriadnu pozornosť je potrebné venovať najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva. Musí sa rešpektovať a ochraňovať dôstojnosť všetkých obetí.

12. Neutralita znamená, že humanitárna pomoc nesmie uprednostňovať žiadnu stranu v ozbrojenom konflikte ani v inom spore.

13. Nestrannosť znamená, že humanitárna pomoc sa musí poskytovať výlučne na základe potreby bez diskriminácie medzi postihnutým obyvateľstvom alebo v rámci neho.

14. Dodržiavanie nezávislosti znamená, že humanitárne ciele sú nezávislé od politických, hospodárskych, vojenských alebo iných cieľov a slúžia na zabezpečenie toho, že jediným cieľom humanitárnej pomoci je zmierniť utrpenie obetí v humanitárnych krízach a zabrániť mu.

15. Humanitárna pomoc EÚ nie je nástrojom krízového riadenia.

2.2. Medzinárodné právo

16. EÚ bude dôrazne a neustále obhajovať dodržiavanie medzinárodného práva vrátane medzinárodného humanitárneho práva⁽¹⁾, práva v oblasti ľudských práv a utečeneckého práva. v roku 2005 usmernenia Európskej únie o podpore dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva. EÚ sa zaviazala, že tieto usmernenia bude vykonávať vo svojich vonkajších vzťahoch⁽²⁾.

17. EÚ pripomína záväzok k zodpovednosti za ochranu v súlade s rezolúciou Valného zhromaždenia OSN č. 60/1 z 24. októbra 2005 (závery Svetového samitu z roku 2005). Každý štát má zodpovednosť za ochranu svojho obyvateľstva pred genocídou, vojnovými zločinmi, etnickými čistkami a zločinmi proti ľudskosti. Medzinárodné spoločenstvo prostredníctvom Organizácie Spojených národov tiež nesie zodpovednosť za ochranu obyvateľstva pre týmito trestnými činmi. Tam, kde vnútroštátne orgány zjavne nedokážu plniť povinnosť ochrany, medzinárodné spoločenstvo potvrdilo, že je pripravené podniknúť prostredníctvom Bezpečnostnej rady OSN kolektívne kroky.

2.3. Správne humanitárne darcovstvo

18. Všetci darcovia EÚ sa zaväzujú k zásadám správneho humanitárneho darcovstva (GDH) a k spolupráci s ostatnými s cieľom usilovať sa o uplatňovanie najlepších postupov darcovstva⁽³⁾ a pritom uznávajú rôznu kapacitu, rozsah a rozličné konkrétne spôsoby, ktoré sa vzťahujú na humanitárnu pomoc v rámci EÚ, a súhlasia s týmto európskym konsenzom. Patrí sem aj pridelovanie finančných prostriedkov na humanitárnu pomoc podľa potrieb a na základe odhadovaných potrieb.

⁽¹⁾ Členské štáty sú zmluvnými stranami ženevských dohovorov a ich dodatkových protokolov (1977).

⁽²⁾ Usmernenia EÚ o podpore dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva (Ú. v. EÚ C 327, 23.12.2005, s. 4).

⁽³⁾ Zásady a správne postupy humanitárneho darcovstva, Štokholm, 17. júna 2003; schválené OECD – DAC v apríli 2006.

19. Ako EÚ sa zaväzujeme presadzovať vecnú diskusiu o prvkoch najlepších postupov darčovstva, aby sa zabezpečilo, že dobré darčovstvo sa prenesie do lepšej pomoci ľuďom, ktorí čelia humanitárnym krízam.
20. EÚ uznáva, že globálna úroveň humanitárnych potrieb si vyžaduje konsolidovaný medzinárodný prístup v partnerstve s ostatnými vrátane podpory financovania pomoci zo strany nových a vznikajúcich oficiálnych darcov a súkromných podporovateľov, ktorí dodržiavajú humanitárne zásady.
21. Partnerstvo je jadrom vykonávania humanitárnej pomoci a EÚ by preto privítala prístup širšieho medzinárodného partnerstva, ktoré spája darcov, partnerov vykonávajúcich poskytovanie pomoci a iné zainteresované subjekty, s cieľom zabezpečiť účinnú činnosť v oblasti humanitárnej pomoci na základe existujúceho súboru noriem a najlepších postupov.

2.4. Vzťah k iným politikám

22. Zásady, ktoré platia pre humanitárnu pomoc, sú špecifické a odlišujú sa od zásad pre iné formy pomoci. Humanitárna pomoc EÚ vrátane skoršej obnovy by mala, ak je to možné, zohľadňovať dlhodobé ciele rozvoja a úzko súvisí s rozvojovou spoluprácou, ktorej zásady a postupy sú uvedené v „Európskom konsenze o rozvoji“⁽¹⁾. Humanitárna pomoc EÚ sa poskytuje v situáciách, v ktorých by súčasne mohli prichádzať do úvahy aj iné nástroje súvisiace s krízovým riadením, civilnou ochranou a konzulárnou pomocou. Z tohto dôvodu sa EÚ zaviazala, že bude zabezpečovať súdržnosť a komplementaritu v rámci svojich reakcií na krízy, aby čo najefektívnejšie využívala jednotlivé mobilizované nástroje. EÚ by preto mala zvýšiť úsilie, aby sa v činnosti v rámci jej inštitúcií systematickejšie zvyšovalo povedomie o humanitárnych zásadách a hľadiskách a aby sa uvedené zásady a hľadiská viac zohľadňovali.

2.5. Rodová rovnosť pri humanitárnej pomoci

23. EÚ uznáva rozdielne potreby, schopnosti a príspevky žien, dievčat, chlapcov a mužov a zdôrazňuje, že pri humanitárnej pomoci je dôležité do úvahy brať aj otázky rodovej rovnosti.
24. EÚ uznáva, že aktívna účasť žien na humanitárnej pomoci je kľúčová a zasadzuje sa o podporu ich účasti.

⁽¹⁾ Spoločné vyhlásenie Rady a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, Európskeho parlamentu a Komisie o politike rozvoja Európskej únie: „Európsky konsenzus“ (Ú. v. EÚ C 46, 24.2.2006 s. 1).

3. Spoločný rámec na poskytovanie humanitárnej pomoci EÚ

3.1. Koordinácia, súdržnosť a komplementarita

25. EÚ dôrazne podporuje ústrednú a celkovú koordinačnú úlohu Organizácie Spojených národov, najmä Úradu OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí (OCHA) pri presadzovaní koherentnej medzinárodnej reakcie na humanitárne krízy. Táto úloha sa značne posilní, ak je OCHA aktívne zúčastnený v teréne (a vymenuje sa a vyšle sa koordinátor pre humanitárnu pomoc). Dôraznejšia koordinácia EÚ by posilnila celkovú medzinárodnú humanitárnu reakciu aj spoločné úsilie zlepšiť systém humanitárnej pomoci a posilnila by aj cieľ EÚ úzko spolupracovať s ostatnými humanitárnymi aktérmi.
26. Humanitárni darcovia EÚ preto bez toho, aby boli dotknuté ich príslušné právomoci a tradície, budú spolupracovať prostredníctvom posilnenej koordinácie EÚ a podpory najlepších postupov s cieľom presadzovať spoločnú víziu EÚ flexibilným a komplementárnym spôsobom, ktorý posilňuje medzinárodné úsilie. Znamená to, že EÚ sa usiluje konať zosúladeným spôsobom s cieľom ochraňovať „humanitárny priestor“ a posilňovať celkovú humanitárnu reakciu a aj určiť medzery a podporovať dobre zorganizované poskytovanie pomoci na najpotrebnejšie miesta.
27. Humanitárni darcovia EÚ sa budú usilovať o zabezpečenie správnych postupov darčovstva vzájomným porozumením, pokiaľ ide o potreby a vhodné reakcie, a sústredeným úsilím, aby sa zabránilo prekryvaniu a zabezpečilo sa primerané posudzovanie a plnenie humanitárnych potrieb. Osobitný dôraz by sa mal klásť na súdržnosť stratégií reakcií na dané krízy a na partnerskú spoluprácu v tejto oblasti.
28. EÚ sa zameria na:
- spoločné využívanie informácií (v reálnom čase) o zhodnotení situácie a plánovanej reakcii na konkrétne krízy (na úrovni ústredí a v teréne),
 - posilnenie výmeny na politickej úrovni v oblasti stratégií pomoci a intervencie vrátane vhodného fóra na pravidelné politické diskusie na pôde Rady,
 - výmeny s cieľom vypracovania najlepších postupov a výmeny odvetvových odborných znalostí,
 - zabezpečenie toho, aby sa z reakcií na krízy neustále získavali skúsenosti.
29. EÚ bude prispievať k vytváraniu medzinárodného humanitárneho programu a spolupracovať na medzinárodnom fóre a v úsilí obhajovať humanitárne otázky.

30. EÚ sa bez toho, aby boli dotknuté humanitárne zásady neutrality a nezávislosti, zaväzuje k zabezpečeniu politickej súdržnosti, komplementarity a účinnosti využitím svojho vplyvu a celej škály nástrojov, ktoré má k dispozícii, s cieľom riešiť základné príčiny humanitárnych kríz. Predovšetkým humanitárna pomoc a rozvojová spolupráca, ako aj rôzne nástroje, ktoré sú k dispozícii na vykonávanie opatrení v súvislosti so stabilitou, sa budú používať koherentným a komplementárnym spôsobom, najmä v transformačnom kontexte a v citlivých situáciách s cieľom plného využitia potenciálu krátkodobej a dlhodobej pomoci a spolupráce.

3.2. Poskytovanie primeranej a účinnej pomoci

31. Humanitárna pomoc by sa mala transparentne pridelovať na základe určených potrieb a stupňa zraniteľnosti. Znamená to, že príjemcovia pomoci by sa mali určovať na základe objektívne overiteľných kritérií a že pomoc by sa mala poskytovať tak, aby vymedzeným prioritným potrebám zodpovedali primerané finančné prostriedky.

32. S cieľom zabezpečiť primerané, účinné, spravodlivé a flexibilné pridelovanie pomoci je potrebné, aby sa na celosvetovej i miestnej úrovni uplatňoval dôsledný prístup k posudzovaniu potrieb. EÚ sa so zreteľom na existujúce iniciatívy usiluje presadzovať jednotné chápanie posudzovania potrieb na úrovni EÚ s cieľom zlepšiť súčasné postupy a ich uplatňovanie. EÚ znovu potvrdzuje, že pri posudzovaní potrieb je dôležité úzko spolupracovať so zahraničnými partnermi. Analýza celkových potrieb si vyžaduje dohodu o vhodnej metodike a zásadách plánovania. Podložené posúdenie miestnych potrieb, najmä v prvých štádiách náhle vypuknutej krízy si vyžaduje vhodnú prítomnosť na mieste a skúsenosti, spoľahlivé informácie a jasné stanovenie priorít. Tímy OSN pre posudzovanie katastrof a koordináciu (UNDAC) zohrávajú pri nasadení ústrednú úlohu pri posudzovaní situácie na mieste.

33. EÚ potvrdzuje svoj záväzok zabezpečovať rovnováhu reakcií medzi rôznymi krízami na základe potreby vrátane pomoci v prípade vleklých kríz. Zabudnuté krízy alebo krízy, pri ktorých je zásah mimoriadne ťažký a celková medzinárodná humanitárna reakcia je neprimeraná, si zo strany EÚ vyžadujú osobitnú pozornosť. Túto si zasluhujú aj zanedbávané potreby pri reakcii na konkrétne krízy.

34. V humanitárnom kontexte je potravinová pomoc v núdzových situáciách neoddeliteľnou a dôležitou súčasťou stratégie krátkodobej humanitárnej reakcie s cieľom splniť potreby zraniteľných častí obyvateľstva. V dôsledku toho sa potravinová pomoc v núdzových situáciách musí zakladať na dôslednom a transparentnom posudzovaní potrieb, ktoré poskytne analýzu najprimeranejšej a najvhodnejšej kombinácie potravinovej pomoci a pomoci iného charakteru a zohľadní riziko nadmerného narušenia

trhu. Prepojenie potravinovej pomoci s inými formami podpory živobytia pomáha posilňovať mechanizmy na zvládnutie kríz pre postihnuté obyvateľstvo.

35. Ak je to možné, mala by sa pomoc vrátane potravinovej čerpať z miestnych a regionálnych zdrojov a dodávok bez nadmerného narušenia trhu. Čerpanie z takýchto zdrojov a dodávok nielen zamedzí ďalším environmentálnym a finančným nákladom, ale tiež zapája miestne kapacity a podporuje miestne a regionálne hospodárstvo. Mali by sa zväziť aj novátorské spôsoby poskytovania pomoci vrátane nekomoditných prístupov (ako sú peňažné prostriedky v hotovosti a poukážky).

36. EÚ zabezpečí, aby sa prisľuby humanitárnej pomoci včas premenili na záväzky a úhrady a jasne sa prepojili s posúdením potrieb a podľa potreby upravili vzhľadom na vyvíjajúcu sa situáciu.

37. Humanitárna pomoc sa musí zakladať skôr na posúdení potrieb ako na osobitných cieľoch. Na celosvetovej úrovni však existuje značný nedostatok finančných prostriedkov na pokrytie existujúcich humanitárnych potrieb. Predpokladá sa, že potreba humanitárnej pomoci by mohla v krátkodobom až strednodobom horizonte značne vzrásť v dôsledku demografických, politických/bezpečnostných a environmentálnych faktorov (vrátane zmeny klímy). Naplnenie humanitárnych potrieb si preto pravdepodobne bude vyžadovať medzinárodnú mobilizáciu viacerých zdrojov vrátane zdrojov z rozšírenej základne darcov.

38. EÚ už kolektívne poskytla najväčší podiel oficiálnej medzinárodnej humanitárnej pomoci. EÚ sa už zaviazala, že zvýši celkovú oficiálnu rozvojovú pomoc (ODA), z ktorej sa čerpajú aj príspevky na humanitárnu pomoc. Cieľom EÚ je preukázať svoj záväzok k humanitárnej reakcii zmobilizovaním primeraných finančných prostriedkov na humanitárne potreby na základe posúdenia potrieb. V tomto ohľade by bolo vhodné posúdiť primeranosť zdrojov, ktoré má Európske spoločenstvo k dispozícii na humanitárnu pomoc, vzhľadom na jeho komparatívnu výhodu. Členské štáty by mali zväziť aj zvýšenie svojich dvojstranných príspevkov na humanitárnu pomoc v rámci celkového nárastu ODA.

39. Pri reagovaní na potrebu humanitárnej pomoci sa musia zohľadniť osobitne zraniteľné skupiny obyvateľstva. V tomto kontexte bude EÚ venovať osobitnú pozornosť ženám, deťom, starším ľuďom, chorým a zdravotne postihnutým ľuďom a riešeniu ich osobitných potrieb. Okrem toho sa do všetkých hľadísk humanitárnej pomoci musia začleniť stratégie ochrany proti sexuálnemu násiliu a násiliu na rodovom základe.

3.3. Kvalita, účinnosť a zodpovednosť ⁽¹⁾

40. Riešenie otázok rýchlosti a kvality je pre účinné poskytovanie humanitárnej pomoci nesmierne dôležité. Ako

⁽¹⁾ Zásady, normy a hodnotiace kritériá pre humanitárnu pomoc sú uvedené v prílohe k tomuto spoločnému vyhláseniu.

darcovia máme zodpovednosť zabezpečiť, aby poskytovaná pomoc predstavovala najlepšiu dostupnú možnosť a bola vhodná na zamýšľaný účel. V rámci humanitárnej činnosti by sa preto mal dodržiavať súbor medzinárodne uznávaných noriem a zásad. Sú uvedené v „Kódexe správania pre medzinárodné hnutie Červeného kríža a Červeného polmesiaca a mimovládne organizácie pri odstraňovaní následkov katastrof“⁽¹⁾ a vo veľkej miere sú začlenené v „Humanitárnej charte“⁽²⁾. Široko uznávané minimálne normy pre reakcie na katastrofy sú stanovené všeobecne i sektorovo aj prostredníctvom projektu Sphere⁽³⁾. Tieto zásady poskytovania pomoci sú v súlade s medzinárodne prijatými kritériami OECD/DAC pre hodnotenie humanitárnej pomoci⁽³⁾. EÚ berie s uspokojením na vedomie aj prácu na zákonoch, pravidlách a zásadách medzinárodnej reakcie na katastrofy (IDRL).

41. EÚ v plnej miere súhlasí s týmto súborom zásad, noriem a hodnotiacich kritérií, ktoré spolu s iniciatívou GHD tvoria všeobecný rámec pre zabezpečenie kvalitného prístupu k poskytovaniu humanitárnej pomoci EÚ.

42. Politiky v rôznych odvetvových oblastiach humanitárnej pomoci, napríklad v oblastiach zdravia, výživy, vody a hygienických zariadení, podpory na živobytie a ochrany, sa musia prispôbiť situácii a príjemcom, aby mali čo najväčší účinok. Minimálnou požiadavkou, ktorá je základom uvedených politík a prístupov k pomoci, je „zásada nespôsobovania žiadnej škody“, ktorá znamená, že aj na začiatku krátkodobých zásahov v núdzových situáciách je potrebné zohľadniť environmentálne a iné dlhodobšie otázky.

43. Zodpovednosť v súvislosti s humanitárnou pomocou zahŕňa zodpovednosť voči európskym občanom, pokiaľ ide o vhodné využívanie verejných financií, aj zodpovednosť voči ľuďom v núdzi v krajinách, ktoré čelia humanitárnej kríze, s cieľom zabezpečiť, aby sa pomoc vhodne prispôbila daným okolnostiam a poskytovala sa spôsobom, ktorý zvyšuje vyhliadky na obnovu.

44. ukazovatele kvality a výkonu, kritériá nákladovej efektívnosti (napr. prevádzkové náklady v pomere k pomoci, ktorá sa dostáva k príjemcom) a pokiaľ je to možné, prístup účasti miestneho obyvateľstva v rôznych fázach programov poskytovania pomoci – to všetko sú prvky, ktoré bude EÚ dôkladne zvažovať.

45. Zodpovednosť voči ľuďom, ktorým sa poskytuje pomoc, zaväzuje poskytovateľov pomoci k tomu, aby pracovali v rámci noriem kvality, zásad, politík a usmernení a podporuje odbornú prípravu a činnosti zamerané na budovanie kapacít so súčasným zapojením osôb, ktorým sa poskytuje pomoc. Kvalitný prístup vyžaduje vysokú úroveň záruky od partnerov uplatňovaním kritérií spôso-

bilosti partnerov a monitorovania výkonu počas vykonávania operácie. Takéto záruky kvality by mali byť pre partnerov dosiahnuteľné s prihliadnutím na ich veľkosť a stupeň špecializácie.

46. Medzi opatrenia súvisiace so zodpovednosťou preto patrí finančná kontrola a podávanie správ o humanitárnych operáciách, hodnotenie a meranie výsledkov a účinnosti, analýzy nákladov a dopadov rôznych možností reakcie, zabezpečenie kvality, transparentosť, účastnícke prístupy k pomoci a komunikácie.

47. Pravidelné hodnotenie a získané poznatky, ktorými sa skúma reakcia na konkrétne krízy, sú užitočnými prvkami zvyšovania účinnosti humanitárnej pomoci. EÚ by mohla účelne spolupracovať na spoločných prístupoch aj na výmene informácií o hodnotení, ktoré vykonali jednotliví darcovia. EÚ si preto bude vymieňať informácie o plánovaní hodnotenia, výsledkoch a reakciách vrátane kvality partnerstva a bude uskutočňovať spoločné cvičenia v oblasti získaných poznatkov pri reakciách na závažné krízy, do ktorých sa zapojilo viacero darcov. EÚ by mala pravidelne preskúmať svoje ustanovenia o celkovej humanitárnej pomoci, ak je to možné, každoročne.

3.4. Rozmanitosť a kvalita v partnerstve

48. S podporou miestnych kapacít závisí rýchla a účinná reakcia na humanitárne krízy od dostupnosti partnerov na mieste, najmä občianskej spoločnosti a poverených medzinárodných organizácií, ktorým legitímnosť, odborná spôsobilosť a zdroje umožňujú zvládať jednotlivé hľadiská krízy.

49. OSN a jej agentúry pôsobiace pri zmiernovaní následkov katastrof sú jadrom medzinárodného humanitárneho systému, ktorý stanovuje normy koordinátorom a hlavným realizátorom humanitárnej pomoci. Podobne má medzinárodný výbor Červeného kríža osobitný mandát, ktorý vychádza z medzinárodných zmlúv, a v mnohých súvislostiach – najmä v konfliktných situáciách – je jedným z mála, niekedy jediným partnerom s prístupom, ktorý mu umožňuje poskytovať ochranu a humanitárnu pomoc. Národné združenia Červeného kríža a Červeného polmesiaca s podporou medzinárodnej federácie združení Červeného kríža a Červeného polmesiaca majú v miestnych komunitách mimoriadne pevné korene a často majú najlepšiu pozíciu na okamžitú reakciu na prírodné katastrofy. Pre humanitárnu reakciu sú dôležité mimovládne organizácie (MVO), pretože vzhľadom na svoju prítomnosť na mieste a pružnosť, často s vysokou mierou špecializácie poskytujú väčšiu časť medzinárodnej humanitnej pomoci. Zároveň sú priamym prejavom aktívneho občianstva v službách humanitárnych otázok.

⁽¹⁾ „Zásady riadenia záchranných operácií Medzinárodného hnutia Červeného kríža a Červeného polmesiaca a mimovládnych organizácií (MVO) v reakcii na katastrofy“ (1994).

⁽²⁾ „Humanitárna charta“ SPHERE a minimálne normy.

⁽³⁾ Usmernenia OECD/DAC pre hodnotenie humanitárnej pomoci v zložitých núdzových situáciách.

50. EÚ podčiarkuje, že skutočne podporuje pluralitu partnerov, ktorí poskytujú pomoc – OSN, hnutia Červeného kríža a Červeného polmesiaca a MVO – a uznáva, každý z nich má komparatívne výhody pri reakcii na určité situácie alebo okolnosti. EÚ však uznáva aj potrebu užšej koordinácie, súdržnosti a komplementarity medzi partnermi, ktorí poskytujú pomoc na mieste.

51. V rámci EÚ a medzinárodného spoločenstva existujú rozličné prístupy k výberu a zabezpečeniu kvality partnerov pri poskytovaní humanitárnej pomoci. Medzi kritériá darcov EÚ na výber partnerov, ktorí poskytujú pomoc, patrí profesionalita a schopnosť riadenia, schopnosť reagovať na určené potreby (technická a logistická kapacita vrátane prítomnosti a prístupu), dodržiavanie humanitárnych zásad a medzinárodného práva, ako aj medzinárodných kódexov správania, usmernení a najlepších postupov pri poskytovaní pomoci, odborné špecializované znalosti alebo mandát, nákladová efektívnosť, miestne partnerstvo a skúsenosti v operačnom kontexte, pripravenosť podieľať sa na koordinačných činnostiach s cieľom celkovej účinnosti operácie, zodpovednosť vrátane transparentného podávania správ o výsledkoch a kvalita vykonávacích kapacít vrátane riadneho finančného hospodárenia. Na základe svojich rôznych tradícií si členské štáty EÚ a Komisia budú vymieňať informácie o postupoch výberu partnerov, ktorí poskytujú pomoc.

52. Pridelovanie pomoci si vyžaduje osobitné administratívne postupy, ktoré sa v prípade jednotlivých darcov líšia. Všetci darcovia EÚ sa usilujú čo najviac zvýšiť pružnosť v rámci svojich systémov a zefektívniť postupy do čo najširšej možnej miery, aby sa znížilo administratívne zaťaženie organizácií, ktoré poskytujú pomoc, a zároveň sa zabezpečila kvalita partnerstva a veľká zodpovednosť pri poskytovaní pomoci.

53. Zásadným prvkom zvládnutia humanitárnej krízy je miestna reakcia. Miestne subjekty sú pri náhlom vypuknutí katastrofy v prvej línii a stále viac sú aj jadrom humanitárnej reakcie v zložitých núdzových situáciách. EÚ preskúma možnosti najlepšieho poskytovania podpory pre činnosti budovania kapacít s cieľom trvalo udržateľného posilnenia miestnej reakcie na katastrofu a bude podporovať partnerov, ktorí poskytujú pomoc, aby posilňovali partnerstvo s miestnymi organizáciami v postihnutých komunitách.

3.5. Kapacita a rýchla reakcia

54. V rámci EÚ už existujú rôzne kapacity na rýchle nasadenie špecializovaných tímov a rýchle odoslanie humanitárnej pomoci alebo materiálu. EÚ sa usiluje vyhnúť duplicite

posilnením svojho úsilia pri riešení nedostatkov v oblasti kapacít na základe existujúcich systémov s podporou medzinárodného úsilia, najmä rôznych regionálnych logistických stredísk.

55. EÚ bude preto skúmať spôsoby posilnenia svojej rýchlej reakcie na humanitárne krízy úzkou spolupracou na základe existujúcich komparatívnych sílných stránok v koordinácii s úsilím, ktoré vyvíja širšie humanitárne spoločenstvo. EÚ sa usiluje podporovať medzinárodné úsilie pri mapovaní a odstraňovaní zistených nedostatkov v reakciách, napríklad v súvislosti s medzinárodnou koordináciou logistiky, dopravy, komunikácií a opatrení pre dosiahnutie dodatočnej kapacity na účely rýchlej reakcie v prípade katastrofy. EÚ sa bude zasadzovať o to, aby k humanitárnym službám mala prístup širšia škála partnerov.

56. V počiatočnej fáze bude EÚ prispievať transparentným a komplexným mapovaním všetkých prvkov svojich súčasných kapacít s cieľom získať prehľad o existujúcich a možných kapacitách a najúčinnjšom spôsobe ich využitia.

3.6. Využitie civilnej ochrany a vojenských prostriedkov a kapacít

57. Využívanie zdrojov civilnej ochrany a vojenských prostriedkov pri reakciách na humanitárne situácie musí byť v súlade s usmerneniami o využívaní vojenských prostriedkov a prostriedkov civilnej ochrany počas zložitých mimoriadnych udalostí⁽¹⁾ a usmerneniami z Osla o využívaní vojenských prostriedkov a prostriedkov civilnej ochrany pri medzinárodnom odstraňovaní následkov katastrof⁽²⁾, najmä s cieľom zabezpečiť súlad s humanitárnymi zásadami neutrality, humanity, nestranosti a nezávislosti. EÚ bude presadzovať spoločné porozumenie v oblasti týchto usmernení. EÚ tiež podporí spoločnú odbornú prípravu v oblasti medzinárodného práva a základných humanitárnych zásad.

Civilná ochrana⁽³⁾

58. Európska humanitárna pomoc môže čerpať z viacerých nástrojov Spoločenstva a členských štátov vrátane zdrojov civilnej ochrany, ktoré zahŕňajú širokú škálu štátnych i neštátnych prostriedkov. Keď sa tieto prostriedky použijú v rámci humanitárnej pomoci v tretích krajinách, podliehajú civilnému veleniu a nasadzujú sa zásadne na základe formálnej žiadosti zo strany postihnutého štátu. Poskytujú sa dvojstranne, prostredníctvom OSN alebo prostredníctvom monitorovacieho a informačného centra (MIC) v rámci mechanizmu civilnej ochrany Spoločenstva. Členské štáty využívajú vo zvýšenej miere svoje kapacity

⁽¹⁾ Usmernenia o využití prostriedkov vojenskej a civilnej ochrany na podporu humanitárnych činností OSN počas zložitých mimoriadnych udalostí (marec 2003).

⁽²⁾ Usmernenia o využívaní vojenských prostriedkov a prostriedkov civilnej ochrany pri medzinárodnom odstraňovaní následkov katastrof – „usmernenia z Osla“ (UN OCHA ich znovu zaviedol v novembri 2006).

⁽³⁾ V tomto kontexte sa termín „civilná ochrana“ vzťahuje len na operácie na zmiernenie následkov. Okrem operácií na zmiernenie následkov sa civilná ochrana môže využiť aj ako nástroj krízového riadenia podľa hlavy V Zmluvy o Európskej únii a na podporu konzulárnej pomoci.

civilnej ochrany pri reakciách na katastrofy v tretích krajinách, najmä na prírodné katastrofy a technické a environmentálne núdzové situácie. Použitie zdrojov civilnej ochrany v prípade akejkoľvek humanitárnej krízy by malo vychádzať z potrieb, malo by dopĺňať humanitárnu pomoc a byť s ňou v súlade. V dôsledku toho je mimoriadne dôležitá riadna koordinácia rôznych európskych aktérov a nástrojov, ako aj rešpektovanie celkovej koordinačnej úlohy OSN. Na úrovni EÚ sa o použití zdrojov civilnej ochrany rozhoduje v rámci mechanizmu v úzkej spolupráci s predsedníctvom. Pracovníci civilnej ochrany rozmiestnení na humanitárne účely budú vždy neozbrojení.

59. V prípade prírodných katastrof a technických a environmentálnych núdzových situácií môžu zdroje civilnej ochrany predovšetkým v počiatočnej fáze záchranného úsilia významne prispieť pri humanitárnych akciách založených na posúdení humanitárnych potrieb a na základe ich možných výhod z hľadiska rýchlosti, špecializácie, účinnosti a efektívnosti.
60. Použitie prostriedkov civilnej ochrany v zložitých núdzových situáciách by malo byť skôr výnimkou. Ich použitie v zložitých núdzových situáciách vrátane situácií oslabenia je obzvlášť chvilostivé a citlivé, pretože môže ohroziť neutralitu a nestrannosť záchranného úsilia. Môže spôsobiť, že humanitárni pracovníci i postihnuté obyvateľstvo budú napadnutí bojujúcimi stranami a že sa im znemožní prístup k postihnutému obyvateľstvu nielen v danej núdzovej situácii, ale aj v budúcnosti. Tieto riziká je nutné starostlivo zvážiť vzhľadom na naliehavosť potrieb obyvateľstva a potrebu nasadenia zdrojov civilnej ochrany na ich pokrytie.

Vojenské prostriedky

61. Za veľmi špecifických podmienok sa v rámci humanitárnej pomoci môžu využiť vojenské prostriedky, konkrétne na podporu logistiky a infraštruktúry, najmä v prípade prírodných katastrof. EÚ vypracovala všeobecný rámec pre využitie vojenských alebo vojskom prenášaných dopravných prostriedkov členských štátov a koordinačných nástrojov EBOP na podporu zmierňovania následkov katastrof zo strany EÚ. ⁽¹⁾ V tejto súvislosti sa vypracovali štandardné operačné postupy. EÚ tiež prijala opatrenia na vojenskú podporu reakcie EÚ na katastrofy (identifikácia a koordinácia dostupných prostriedkov a kapacít) ⁽²⁾. Aby sa hranice medzi vojenskými operáciami a humanitárnou pomocou nezastierali, je nevyhnutné, aby sa vojenské prostriedky a spôsobilosti použili len za veľmi obmedzených okolností v rámci podpory humanitárnym záchranným operáciám ako „posledné východisko“, t. j. ak neexistuje žiadna porovnateľná civilná alternatíva a ak sa

kritická humanitárna potreba dokáže naplniť len použitím vojenských prostriedkov, ktoré sú jedinečné v zmysle spôsobilosti a dostupnosti.

62. Ak sa vojenské prostriedky alebo spôsobilosti použijú za týchto okolností, musí sa rešpektovať primárna zodpovednosť príslušných orgánov postihnutého štátu, ako aj všeobecná úloha a zodpovednosť Organizácie Spojených národov pri koordinácii medzinárodnej humanitárnej pomoci v tretích krajinách.
63. EÚ opätovne potvrdzuje, že humanitárna operácia využívajúca vojenské prostriedky si musí zachovať civilný charakter. To znamená, že kým vojenské prostriedky zostanú pod vojenskou kontrolou, humanitárna operácia ako celok musí zostať v celkovej právomoci a pod vedením zodpovednej humanitárnej organizácie, najmä OCHA a koordinátora pre humanitnú pomoc (s celkovou zodpovednosťou za záchranné úsilie). Z tohto sa nevyvozuje žiadne civilné velenie a kontrola vojenských prostriedkov.
64. EÚ sa domnieva, že z hľadiska ochrany a podpory humanitárnych zásad je civilno-vojenská spolupráca nevyhnutná ako základná súčinnosť medzi civilnými/humanitárnymi a vojenskými aktérmi v situáciách humanitárnej núdze. Koordináciu zjednodušuje dialóg, kontakty a spoločná odborná príprava.
65. EÚ potvrdzuje svoj záväzok, že za poskytnutie vojenských dopravných prostriedkov alebo dopravných prostriedkov prenášaných armádou a/alebo iných spôsobilostí členských štátov na humanitárne akcie na záchranu životov by dotknuté štáty alebo aktéri, ktorí prijímajú humanitárnu pomoc, nemali znášať žiadne náklady. EÚ podporuje zvýšené úsilie humanitárnych a vojenských aktérov zamerané na zlepšenie vzájomného porozumenia a rešpektovania príslušných mandátov a úloh a na spoločné uvažovanie o potenciálnych prístupoch k reakciám na katastrofy. V prípade potreby je EÚ na tento účel odhodlaná vyslať príslušných civilno-vojenských styčných dôstojníkov s cieľom podporiť civilno-vojenskú koordináciu a aktívne sa do nej zapojiť.

4. Medzinárodná humanitárna činnosť

⁽¹⁾ Všeobecný rámec pre používanie vojenských dopravných prostriedkov alebo dopravných prostriedkov prenášaných armádou, ktorými disponujú členské štáty, a pre používanie koordinačných nástrojov EBOP na podporu zmierňovania následkov katastrof zo strany EÚ, dokument 8976/06.

⁽²⁾ Vojenská podpora reakcie EÚ na katastrofy – identifikácia a koordinácia dostupných prostriedkov a kapacít, dokumenty 9462/3/06 REV 3 a 14540/06 + COR 1.

66. Humanitárna činnosť je na medzinárodnej úrovni založená na kolektívnej zodpovednosti a zúčastňuje sa na nej množstvo rôznych organizácií, vlád, miestnych komunit a jednotlivcov. Pre EÚ je podpora rozvoja kolektívnej globálnej kapacity reagovať na humanitárne krízy jedným zo základných aspektov jej prístupu. EÚ sa zaväzuje nezdvojovať existujúce medzinárodné mechanizmy.

67. Medzinárodné úsilie o zabezpečenie primeranej humanitárnej reakcie sa v posledných rokoch posilnilo prostredníctvom reforiem humanitárneho systému pod vedením OSN a v spolupráci s ďalšími humanitárnymi aktérmi a darcami. EÚ opätovne potvrdzuje pevnú podporu reforme humanitárneho systému s cieľom zabezpečiť lepšiu reakciu pre osoby v núdzi.
68. Jednou z dôležitých výziev je zvýšenie celkového objemu prostriedkov na financovanie humanitárnych činností, aby sa pokryla rastúca potreba. EÚ podporuje cieľ, ktorým je zlepšenie predvídateľnosti a pružnosti humanitárneho financovania prostredníctvom multilaterálnych aj priamych (bilaterálnych) mechanizmov, z ktorých každý má komparatívne výhody. Na tento účel sa prijali nové finančné mechanizmy, konkrétne Centrálny fond OSN na pomoc v núdzových situáciách (CERF – Central Emergency Response Fund) a Spoločné humanitárne fondy ⁽¹⁾. EÚ tieto nové mechanizmy víta ako užitočný doplnok ku škále dostupných nástrojov financovania. EÚ pripomína, že príspevky do CERF by mali byť dodatkom k súčasným záväzkom ⁽²⁾ a nemali by odsunúť priamu finančnú podporu dostupnú pre iné humanitárne operácie a pre celý rad partnerov, ktorí pomoc poskytujú.
69. EÚ víta dôraz, ktorý OSN kladie na „nedostatočne financované“ krízy prostredníctvom špecifickej zložky CERF, zameranej na nasmerovanie dodatočných zdrojov na tieto krízy, najmä ak zodpovedajú vymedzeniu „zabudnutých kríz“ ⁽³⁾, a pripomína dôležitosť transparentného prideľovania finančných prostriedkov z CERF na základe potrieb.
70. Ďalším zásadným bodom, ktorému je potrebné venovať pozornosť pri zlepšovaní globálnej reakcie na humanitárne krízy, je pokus zaistiť lepšiu súdržnosť a koordináciu rôznych aktérov a prostredníctvom uplatňovania „skupinového prístupu“ ⁽⁴⁾ a posilnenia systému humanitárnych koordinátorov stanoviť jasné priority a určiť nedostatky pri reakcii. EÚ toto úsilie plne podporuje a pripomína, že by malo zahŕňať všetkých humanitárnych aktérov a slúžiť na zlepšenie poskytovania humanitárnej pomoci v teréne tým, ktorí to najviac potrebujú.
71. EÚ v plnej miere uznáva, že okrem úsilia, ktoré v súvislosti s humanitárnou pomocou sleduje vo svojom vnútornom rámci, je potrebné posilniť úzku spoluprácu s inými partnermi v otázkach náležitého darčovstva a účinnej humanitárnej reakcie a presadzovania takejto reakcie. EÚ opätovne potvrdzuje, že jej úsilie by malo byť pevne zakotvené v širších medzinárodných postupoch, pričom úlohu

ústredného koordinátora by mal plniť Úrad OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí (UN-OCHA). V tejto súvislosti ostáva referenčným usmernením rezolúcia Valného zhromaždenia OSN 46/182.

72. EÚ uznáva, že jej príspevok ako únie tradičných (vládných) poskytovateľov humanitnej pomoci predstavuje len malú časť celkovej solidarity a ľudskosti často vyjadrenej prostredníctvom súkromných darov a rozšírenej rodinnej či skupinovej podpory osobám v núdzi. K naplneniu rastúcich humanitárnych potrieb by podstatne prispelo rozšírenie základne vládnych darcov. Všetky formy humanitárnej pomoci by sa mali poskytovať v súlade s humanitárnymi zásadami. Na to, aby sa zabezpečilo, že dostupné zdroje budú pokrývať len ozajstné potreby, a aby sa pomohlo posilniť zodpovednosť, je dôležité, aby všetci darcovia podávali správy o svojich príspevkoch humanitárnej pomoci útvaru finančného dozoru, ktorý riadi UN-OCHA. S cieľom zachovať presný obraz o celkovej humanitárnej reakcii by bolo užitočné, ak by sa preskúmali spôsoby úplnejšieho zaznamenávania mimovládnych zdrojov financovania do systému finančného dozoru.
73. EÚ bude aj naďalej spolupracovať s ďalšími hlavnými poskytovateľmi oficiálnej humanitárnej pomoci jednak v rámci iniciatívy Dobrého humanitárneho darčovstva (GHD – Good Humanitarian Donorship), jednak prostredníctvom širokej škály kontaktov medzi darcami v dvojstrannom i mnohostrannom kontexte. EÚ bude nabádať aj k spoločným a dvojstranným snahám o rozšírenie darcovskej základne mimo vlastných radov a mimo tradičných hraníc.
74. EÚ si uvedomuje, že kľúčovým prvkom pri záchrane životov – najmä pri neočakávaných prírodných katastrofách – sú miestne kapacity. Preto zvýši svoje úsilie v rámci budovania miestnych kapacít a pri svojej činnosti sa zameria na tie s najlepšou pozíciou na reakciu v prípade katastrofy.

5. Pokračovanie/nadväznosť pomoci

5.1. Znižovanie rizika a zraniteľnosti prostredníctvom posilnenia pripravenosti

- ⁽¹⁾ Spoločné finančné zdroje, ktoré sú prístupné humanitárnym vykonávacím partnerom a riadené domácim koordinátorom/humanitárnym koordinátorom OSN.
- ⁽²⁾ Uznesenie valného zhromaždenia OSN č. 60/124 z 15. decembra 2005.
- ⁽³⁾ Humanitárne krízy, ktoré sa podľa hodnotenia Komisie týkajúceho sa zabudnutých kríz vyznačovali nedostatočnou podporou darcov, celkovými nedostatkami financovania a nízkou pozornosťou médií.
- ⁽⁴⁾ „Pokyny k využívaniu skupinového prístupu na posilnenie humanitárnej reakcie“ Stáleho medziagentúrneho výboru (IASC – Inter-Agency Standing Committee) z 23. novembra 2006. Skupinový prístup funguje na dvoch úrovniach. Na globálnej úrovni sa skupinovým prístupom budujú kapacity v určených kľúčových „nedostatočne pokrytých“ oblastiach. V teréne skupinový prístup posilňuje schopnosť koordinácie a reakcie mobilizovaním skupín humanitárnych agentúr a aktérov s cieľom reagovať v konkrétnych oblastiach činnosti, pričom každá skupina má jasne určené a zodpovedné vedenie.

75. EÚ uznáva, že znižovanie rizika a zraniteľnosti prostredníctvom posilnenia pripravenosti je základom pre ochranu životov, a to najmä v oblastiach, ktoré ľahko podliehajú prírodným katastrofám a následkom zmien klímy. EÚ je

odhodlaná presadzovať znižovanie rizika katastrof a pripravenosť na katastrofy v rozvojových krajinách prostredníctvom súdržnej a koordinovanej činnosti na miestnej, vnútroštátnej a regionálnej úrovni. Preto bude propagovať medzinárodné úsilie v rámci Akčného rámca z Hjóga (HFA) a podporu koordinačnej úlohy medzinárodnej stratégie na znižovanie nebezpečenstva katastrof s cieľom zvýšiť schopnosť zvládania týchto udalostí na všetkých úrovniach prostredníctvom strategického plánovania a činnosti.

76. EÚ vytvorí celkové politické smerovanie EÚ na podporu činnosti v tejto oblasti s osobitným zameraním na krajiny a regióny náchylné na katastrofy a najzraniteľnejšie skupiny. EÚ bude vo svojej rozvojovej politike založená na angažovanosti a národných stratégiách krajín náchylných na katastrofy podporovať činnosti na zvýšenie pripravenosti v rámci komunít pri humanitárnych operáciách a na všeobecné znižovanie rizika katastrof ⁽¹⁾ ⁽²⁾.

5.2. Transformácia a skorá obnova a zabezpečenie prepojenia na rozvojovú pomoc

77. Obnova krajín bezprostredne po katastrofe je veľkou výzvou, ktorá si vyžaduje štruktúrovanú a rozvojovú činnosť okamžite mimo rámca okamžitej pomoci v núdzi. Preto je dôležité zabezpečiť, aby nástroje humanitárnej, rozvojovej a inej relevantnej pomoci vzájomne lepšie fungovali, a to najmä v citlivých situáciách a v prípadoch, ak sa komunity snažia o odstránenie následkov krízy. Lepšie prepojenie odstraňovania následkov katastrofy, obnovy a rozvoja si vyžaduje, aby humanitárni a rozvojoví aktéri koordinovali svoju činnosť od úplného počiatku reakcie na krízu a aby konali paralelne s cieľom zabezpečiť hladkú transformáciu. Vyžaduje si aj vzájomné poznanie rôznych mechanizmov, nástrojov a prístupov, ktoré všetci z aktérov využívajú, ako aj pružné a inovačné transformačné stratégie. Na medzinárodnej úrovni sa riešením prepojenia medzi odstraňovaním následkov katastrofy a rozvojovou pomocou v počiatočných fázach reakcie na katastrofu konkrétne zaoberá „skupina pre skorú obnovu“.
78. EÚ bude spolupracovať na rozvoji praktických prístupov k prepojeniu odstraňovania následkov katastrofy, obnovy a rozvoja. Tieto prístupy by mali vychádzať zo skúseností a poučení a mali by zahŕňať zlepšovanie spolupráce medzi humanitárnymi a rozvojovými agentúrami a inými aktérmi zaoberajúcimi sa pomocou, a to aj v rámci medzinárodného spoločenstva, najmä v teréne a v citlivých alebo zložitých núdzových situáciách. V podmienkach transformácie ostáva potreba zabezpečenia súčinnosti medzi

humanitárnou pomocou a rozvojovou pomocou pri rešpektovaní ich rozdielnych cieľov, zásad a prístupov.

DRUHÁ ČASŤ – EURÓPSKE SPOLOČENSTVO A HUMANI-TÁRNA POMOC

79. Politika Spoločenstva v oblasti humanitárnej pomoci sa riadi nariadením Rady (ES) č. 1257/96 z 20. júna 1996 ⁽³⁾, v ktorom sa ustanovujú hlavné ciele humanitárnej pomoci Spoločenstva tretím krajinám.
80. Spoločenstvo bude na základe spoločného rámca na poskytovanie humanitárnej pomoci EÚ uplatňovať spoločné zásady a osvedčené postupy vymedzené v prvej časti.

1. Porovnateľné výhody

81. Spoločenstvo sa odlišuje svojou komparatívnou výhodou a pridanou hodnotou, čo umožňuje komplementárnosť s dvojstrannými politikami členských štátov a ostatnými humanitárnymi darcami.
82. Komisia v mene Spoločenstva poskytuje pridanú hodnotu prostredníctvom týchto úloh:
83. Po prvé prostredníctvom celosvetovej prítomnosti. Realizáciu humanitárnej pomoci Spoločenstva podporuje celosvetová sieť expertov v teréne, ktorí pracujú v kanceláriách priamo v dejisku, vrátane regionálnych podporných úradov. Z tohto hľadiska je Komisia len jedným z mála darcov s rozsiahlym špecializovaným humanitárnym zastúpením v teréne. Okrem toho môže Komisia čerpať podporu z rozsiahlej siete svojich delegácií. Umožňuje jej to efektívne vykonávať svoju funkciu poskytovateľa pomoci na základe prítomnosti, odborných znalostí (najmä pri posudzovaní potrieb) a rýchlosti reakcie a aktívne pomáhať partnerom v teréne pri zlepšovaní celkovej humanitárnej reakcie. Spoločenstvo má vhodnú pozíciu aj na prípadné rýchle dopĺňanie dvojstranných príspevkov členských štátov v reakcii na krízu.
84. Po druhé tak s podporou členských štátov robí prostredníctvom zabezpečovania súdržnosti politík Spoločenstva, a to najmä v styčných bodoch medzi politikami Spoločenstva v oblasti humanitárnej pomoci, rozvoja, potravinovej bezpečnosti, verejného zdravia a ľudských práv i prostredníctvom stratégií na prepojenie odstraňovania následkov katastrofy, obnovy a rozvoja, na znižovanie rizika katastrof a stratégie pripravenosti.

⁽¹⁾ Európsky konsenzus o rozvoji, odsek 22.

⁽²⁾ V tomto kontexte berie EÚ s uspokojením na vedomie zásady lepšej opätovnej výstavby načrtnutú v správe osobitného splnomocnenca generálneho tajomníka OSN pre obnovu po cunami Williama J. Clintona „Kľúčové návrhy na lepšiu opätovnú výstavbu“ z decembra 2006.

⁽³⁾ Ú. v. ES L 163, 2.7.1996, s. 1.

85. Po tretie prostredníctvom presadzovania osvedčených humanitárnych postupov. Spoločenstvo si počas svojej existencie vybudovalo vysoký kredit ako referenčný darca a dôležitý prispievateľ k humanitárnej činnosti. Spoločenstvo ukazuje cestu tak, že zabezpečuje, aby sa humanitárna pomoc rozdeľovala na základe potrieb a aby sa pri medzinárodnej humanitárnej reakcii neprehliadla žiadna humanitárna kríza. Jeho výnimočné postavenie mu umožňuje aj nabádať ostatných humanitárnych darcov, aby realizovali účinné a zásadové stratégie humanitárnej pomoci.
86. Po štvrté Spoločenstvo často disponuje komparatívnou výhodou tým, že je schopné pružnejšej reakcie v politicky citlivých situáciách.
87. Po piate prostredníctvom uľahčenia koordinácie. Komisia bude aj naďalej presadzovať úzku koordináciu medzi svojimi vlastnými aktivitami a aktivitami členských štátov, jednak na úrovni rozhodovania a jednak v teréne. Komisia bude tiež podporovať koordináciu s ostatnými darcami a prácu v rámci systému OSN tak, aby sa zabezpečila strategická koordinácia osobitných reakcií a politických otázok na úrovni velenia i v teréne.
- ## 2. Zavedenie „dobrého darcovstva“ do praxe
88. Pri posudzovaní potrieb Komisia vypracovala špecifickú metodiku na analýzu všeobecnej zraniteľnosti a krízového stavu na úrovni porovnateľných krajín v rámci jedného roka – tzv. globálne posúdenie potrieb. Táto metodika je verejná a publikovala sa v širokom rozsahu ako „osvedčené postupy“ v rámci dobrého humanitárneho darcovstva. Tento prístup je rámcom ročnej programovacej stratégie Spoločenstva v oblasti humanitárnej pomoci. Realizujú sa podrobné posúdenia potrieb, na základe ktorých sa modelujú konkrétne reakcie na krízy, pričom sa čerpá z cenných operačných odborných znalostí a úzkeho prepojenia s partnermi pri realizácii.
89. Na zabezpečenie spravodlivého prístupu, pri ktorom sa obzvlášť zohľadňujú krízy, ktoré sa pri celkovej humanitárnej reakcii zanedbávajú, uplatňuje Komisia špecifický prístup na určenie „zabudnutých kríz“ a na zabezpečenie primeraného financovania.
90. Prostredníctvom financovania pripravenosti na katastrofy vrátane akčných plánov DIPECHO a s podporou rozpočtu na humanitárnu pomoc získala Komisia praktické skúsenosti s pripravenosťou na katastrofy zameranou na činnosti v rámci komunít, a to napríklad na: zvyšovanie povedomia, výcvik reakcie na núdzové situácie, miestne systémy skorého varovania, odbornú prípravu a vzdelávanie. Takéto činnosti slúžia na zmierňovanie následkov katastrof na zraniteľné obyvateľstvo. Prístup pripravenosti na katastrofy v rámci komunít by sa mal uplatňovať aj naďalej popri ďalšom úsilí o začlenenie znižovania rizika katastrof do rámca dlhodobej rozvojovej pomoci.
91. Komisia bude pokračovať vo vysoko kvalitnej reakcii a udržiavať schopnosť konať rýchlo. S týmto cieľom by mohla účinne posilniť svoju predkrízovú pripravenosť vrátane posúdení situácie a analýzy kapacít na reakciu a prijatie opatrení, najmä s využitím svojich rozsiahlych odborných znalostí a svojej prítomnosti v humanitárnej oblasti (experti ECHO a regionálne podporné kancelárie). Opatrenia Komisie budú naďalej poskytovať pridanú hodnotu a mali by naväzovať na opatrenia členských štátov a jej partnerov, ktorí pomoc poskytujú (vrátane tímov na posudzovanie a koordináciu katastrof Organizácie Spojených národov).
92. Komisia úzko spolupracuje s humanitárnymi organizáciami – najmä s agentúrami OSN na odstraňovanie následkov katastrof, hnutím Červený kríž/Červený polmesiac a mimovládnyimi organizáciami, ktoré majú najlepšiu pozíciu na realizáciu humanitárnej pomoci v teréne. V dohodách, ktorými sa spravujú vzťahy s týmito organizáciami, je zakotvený prístup založený na pevnom partnerstve.
93. Pri mechanizmoch civilnej ochrany i krízovej reakcie musí Spoločenstvo zabezpečiť nezávislosť humanitárnej činnosti od iných, napr. politických a vojenských cieľov.
94. Na úrovni EÚ existuje prísna finančná zodpovednosť voči rozpočtu Spoločenstva. Preto sú požiadavky a postupy podávania správ v súvislosti s humanitárnou pomocou riadenou zo strany Komisie v súčasnosti jednými z najdôslednejších požiadaviek a postupov medzi všetkými hlavnými oficiálnymi darcami. Uvedená skutočnosť je jasnou požiadavkou v zmysle zodpovednosti voči občanom Európy, pričom inštitúcie pozorne sledujú jej dodržiavanie a odráža sa aj v povinnosti zverejňovania všetkých rozhodnutí Spoločenstva o financovaní. Spoločenstvo sa zaväzuje pokračovať v úsilí o sprehľadnenie a zjednodušenie svojich postupov v rámci humanitárnej pomoci s cieľom znížiť administratívne zaťaženie organizácií, ktoré pomoc realizujú, v rámci uplatniteľných predpisov. Zosúladenie podávania správ zo strany Spoločenstva v humanitárnej oblasti sa uskutoční v súlade s uplatniteľnými ustanoveniami o všeobecnej finančnej zodpovednosti a kontrole.
95. Aby sa zabezpečila a zvýšila účinnosť a ucelenosť systémov humanitnej pomoci Spoločenstva a členských štátov, Komisia na vykazovanie humanitárnych príspevkov členských štátov používa „14-bodový systém“. Tento spôsob vykazovania je v súlade s pravidlami útvaru finančného dozoru OCHA, ktorému sa výkazy zasielajú, pričom sa ním prispieva k celkovej kvalite podávania správ v humanitárnej oblasti.

96. Členské štáty a Európsky parlament nabádajú Komisiu, aby používala osvedčené darcovské postupy a zaviazala sa k dôkladnému rozboru otázky primeranosti rozpočtových príspevkov na humanitárnu pomoc v budúcich finančných výhladoch.
97. Konkrétne sa bude Komisia v strednodobom horizonte snažiť:
- posilňovať svoju úlohu pri presadzovaní humanitárnej činnosti;
 - zvyšovať úsilie o zlepšovanie poznania humanitárnych zásad/aspektov pri práci inštitúcií EÚ;
 - konať ako hybná sila, a to najmä v rámci EÚ, pri presadzovaní dobre koordinovaného prístupu k poskytovaniu humanitárnej pomoci na základe „najlepších postupov“;
 - uľahčovať účasť všetkých členských štátov na poskytovaní humanitárnej pomoci prostredníctvom výmeny nazhromaždených skúseností a prípadného poskytovania špecifických usmernení (napr. o mechanizmoch, partneroch) s osobitným dôrazom na podporu účasti občianskej spoločnosti z nových členských štátov;
 - spolupracovať s ostatnými aktérmi vrátane OSN, hnutia Červený kríž/Červený polmesiac a humanitárnych MVO na zaistení lepšej analýzy potrieb a určení pretrvávajúcich nedostatkov pri reakcii;
 - propagovať systematickejšiu výmenu stratégií, posúdení potrieb a kontextových analýz s cieľom zlepšiť kolektívny postup poskytovania pomoci
 - presadzovať sektorové politiky s pridanou hodnotou založené na najlepších medzinárodných postupoch v konkrétnych oblastiach politiky (napr. deti v núdzových situáciách, potravinová pomoc, zdravotníctvo);
 - posilňovať koordináciu s inými politikami a nástrojmi (prepojenie odstraňovania následkov katastrofy, obnovy a rozvoja, nástroje stability a civilnej ochrany);
 - naďalej zlepšovať svoju schopnosť rýchlej a pružnej reakcie v prípade náhlych katastrof;
 - podrobnejšie skúmať otázku dopravy a logistiky, a pripravenosti pred katastrofami vrátane predbežného umiestnenia zásob;
- pokračovať v spolupráci s partnermi, aby zabezpečila kvalitu a zodpovednosť v rámci humanitárnej pomoci a uľahčila prípadnú pružnú a rýchlu reakciu;
 - pokračovať v sprehľadňovaní a zjednodušovaní vlastných administratívnych požiadaviek, aby posilnila spoluprácu s partnermi a zvýšila efektívnosť v teréne;
 - zabezpečovať konzistentné chápanie a uplatňovanie medzinárodne schválených noriem a usmernení v rámci poskytovania pomoci, pričom bude tieto usmernenia dopĺňať prístupom na mieru v prípade, ak sa identifikujú nedostatky;
 - systematizovať skúsenosti z reakcií na krízy a naďalej uplatňovať pravidelný program externého hodnotenia a auditu, čím prispieje k zvýšeniu účinnosti operácií na pomoc financovaných Spoločenstvom;
 - informovať európsku verejnosť o vplyve a dôležitosti humanitárnej pomoci Spoločenstva, aby sa zabezpečila ďalšia významná podpora zo strany obyvateľov.
98. Spoločenstvo sa preto snaží o pridávanie hodnoty prostredníctvom samotného zavádzania dobrého darcovstva a pevného partnerstva do praxe a o nabádanie ostatných aktérov, aby sa pripojili, a to prostredníctvom presadzovania kvalitnej reakcie založenej na potrebách, v ktorej sa odrážajú skúsenosti z predchádzajúcich kríz, a prostredníctvom neustáleho úsilia o zlepšenie výkonu a profesionality pri poskytovaní pomoci.

TRETIA ČASŤ – ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

99. Rada a zástupcovia vlád členských štátov, Európsky parlament a Európska komisia sa dohodli na tomto vyhlásení, pričom sa zaväzujú pracovať na zvyšovaní účinnosti humanitárnej pomoci EÚ.
100. Európska komisia predloží akčný plán s praktickými opatreniami na uplatňovanie tohto vyhlásenia v úzkej spolupráci s ostatnými príslušnými zúčastnenými stranami a pri dôkladnom zvážení príslušných úloh a právomocí všetkých aktérov, ktorí sú zapojení do poskytovania humanitárnej pomoci EÚ.
101. O pokroku EÚ pri vykonávaní tohto Konsenzu o humanitárnej pomoci by mala pravidelne rokovať Rada a Európsky parlament a mal by sa preskúmať päť rokov po podpísaní.

PRÍLOHA

Zásady, normy a kritériá hodnotenia humanitárnej pomoci

- Následky katastrof by sa mali odstraňovať a ochrana by sa mala poskytovať v súlade s rešpektovaním ľudskej dôstojnosti, humanitárnych hodnôt a dodržiavaním ľudských práv zakotveným v medzinárodnom práve. Vyžaduje si to, aby poskytovanie pomoci neovplyvňovali špecifické záujmy, či už ekonomické, politické, kultúrne alebo náboženské. Posúdenie potrieb by malo byť v každom prípade základným kameňom predmetného humanitárneho programu. Týka sa to humanitárnych zásad nestrannosti, neutrality a nezávislosti od akéhokoľvek politického, ekonomického či náboženského programu vrátane zahraničnej politiky akejkoľvek vlády alebo skupiny vlád. (→ *kritériá vplyvu, pokrytia a účinnosti OECD-DAC*)
 - Kvalitná pomoc v núdzových situáciách by sa mala poskytovať čo najbližšie k čo najväčšej skupine postihnutých osôb a v závislosti od dostupných zdrojov i čo najrýchlejšie. Takýto prístup si vyžaduje vytvorenie primeraných a včasných kapacít pripravenosti a reakcie na núdzové situácie. (→ *kritériá včasnosti, pokrytia a účinnosti OECD-DAC*)
 - Správcovia pomoci by mali zodpovedať za dosiahnuté výsledky a vplyv a nielen za spôsob riadenia zdrojov. Mali by sa zodpovedať postihnutým ľuďom a daňovým poplatníkom darcovských krajín. Nástrojmi na dosiahnutie zodpovednosti a transparentnosti sú profesionálne plánovanie, monitorovanie, hodnotenie a audit. (→ *kritériá vplyvu, udržateľnosti, pokrytia a účinnosti OECD-DAC*)
 - So všetkými postihnutými osobami by sa malo zaobchádzať ako s dôstojnými a schopnými ľudskými bytosťami, nie ako s bezmocnými objektmi. Spôsob poskytnutia pomoci môže byť rovnako dôležitý ako samotná pomoc. Postihnuté obyvateľstvo by sa malo zúčastniť na prijímaní rozhodnutí, ktoré majú vplyv na jeho život. Účasť je všeobecným právom i osvedčeným postupom riadenia. (→ *kritériá primeranosti a dôležitosti OECD-DAC*)
 - Pomoc by sa mala poskytovať spôsobom, v ktorom sa zohľadňuje komplexnosť a rôznorodosť ľudskej zraniteľnosti, a mala by zahŕňať prienikové oblasti ako rodové otázky a okamžité a dlhodobé vplyvy na životné prostredie. Potreby mužov nie sú rovnaké ako potreby žien. Rovnako to platí o právach a potrebách detí, mladistvých či dospelých. Podobne si aj konkrétne etnické či náboženské skupiny môžu vyžadovať osobitný prístup, ohľady a citlivosť, najmä čo sa týka typu jedla, ktoré sa im poskytuje. (→ *kritériá primeranosti a dôležitosti OECD-DAC*)
 - Zatiaľ čo absolútnou prioritou ostávajú okamžité potreby v súvislosti so záchranou života a zabezpečením základných potrieb, pomoc pri odstraňovaní následkov katastrof by sa mala stať pevným základom pre dlhodobejší ľudský rozvoj vrátane kultúrneho rozvoja a rozvoja životného prostredia. Dlhodobé plánovanie a koordinácia s rozvojovými darcami sú potrebné na splnenie integrovaných programov, ktorými sa prepoja núdzové programy so strednodobými programami najmä v oblasti obnovy a rozvoja. Cieľom tohto prepojenia by mala byť pomoc obyvateľstvu pri opätovnom vytváraní a posilňovaní vlastných tradičných mechanizmov obnovy. (→ *kritériá vplyvu, prepojenia, súdržnosti a udržateľnosti OECD-DAC*)
 - Núdzové zdroje by sa mali riadiť profesionálne a s plným dôrazom na súvisiace náklady. Kľúčovou riadiacou funkciou sú osvedčené postupy riadenia a podpory personálu, zatiaľ čo prioritami ostávajú bezpečnosť, pohoda, práva, dôstojnosť a účinnosť. (→ *kritériá (nákladovej) efektívnosti a účinnosti OECD-DAC*)
 - Možné neúmyselné nežiaduce následky humanitárnej reakcie (napr. predĺženie trvania konfliktu) alebo následky, ktoré podporujú nerovnosť medzi prijímateľmi pomoci, by sa mali identifikovať už v počiatočnej fáze prípravy programu a mali by sa eliminovať. (→ *kritériá účinnosti, primeranosti, dôležitosti a vplyvu OECD-DAC*)
-